

Eugen Ionescu văzut de artistul Silvan Ionescu

Florea
FIRAN

Dinu Flămând

Poet, eseist, traducător și gazetar, Dinu Flămând susține o activitate îndelungată și valoroasă în aceste domenii, continuată și după ce emigrează în Franța și se stabilește la Paris. Este unul dintre reprezentanții așa-numitei „promoții '70” în literatura noastră, face parte din gruparea de scriitori ai cenaclului și revistei „Echinox”. Încă de la primele sale scrieri critica literară îl considera „un poet vitalist și reflexiv, senzual și manierist”.

S-a născut la 24 iunie 1947 în Suseonii Bărgăului jud. Bistrița-Năsăud, spațiul pe care-l va evoca în scrierile sale și în interviuri. Este fiul lui Traian Flămând și al Liviei (născută Rău), țărani. Părinții aveau o bibliotecă de unde împrumutau cărți oamenii satului și din care Dinu a citit primele cărți care i-au deschis pasiunea pentru lectură. În liceu i se spunea „micul Bacovia”, poeziile săi preferate fiind George Bacovia și Ion Barbu, primului îi va dedica teza sa de licență publicată mai târziu într-un studiu amplu.

Clasele primare le urmează în satul natal, pe cele gimnaziale și liceul la Brașov și Cluj (1954-1965), Facultatea de Filologie, Secția română, în

cadrul Universității Babeș Bolyai din Cluj (1965-1970). În perioada studenției este membru fondator al cenaclului și al revistei „Echinox” din Cluj (1968) și este redactor al publicației în perioada 1968-1970 alături de Marian Papahagi, Eugen Uricariu, Ion Mircea, Adrian Popescu, Marcel Runcanu ș.a. În primul număr al revistei publică o traducere din Heidegger, *Ce este filosofia?*.

După terminarea studiilor universitare este repartizat ca redactor la Centrala Cărții din București (1970-1971), apoi la Editura Enciclopedică (1971-1973), lucrează o perioadă îndelungată în redacția revistelor „Flacăra” (1973-1974) și „Amfiteatru” (1974-1988), de unde a fost destituit pentru că a publicat patru poezii de Ana Blandiana care „ridicau regimul comunist”, reproduse apoi la Europa Liberă. Este angajat de Dan Hăulică la „Secolul 20” (1988-1989). În 1984 este bursier al Universității Iowa City din SUA, apoi al Fundației Kalouste Gulbekian, Lisabona (1985), La Naplouse, Franța (2002), Centro di studi ligure, Italia (2005).

Continuare în p. 2

Eseu

Florentina Anghel
Dumitru Drinceanu
Emanuel D. Florescu
Dan Ionescu

Proză

Adrian Sângeorzan

Poezie

Andrei Codrescu
Dan Duțescu
Mihai Ene

Menuț Maximilian
Gabriela Nedelcu-Păsărin
Dodo Niță
Ion Parhon
Mircea Pospai
Emilian Ștefăruță

Constantin Cubleșan – <i>Eminescu – statuia lui Ștefan cel Mare...</i>	p. 4
Adrian Cioroianu – <i>Cea mai frumoasă femeie</i>	p. 7
Ioan Lascu – <i>Albert Camus și Algeria</i>	p. 8
Dumitru Radu Popa – <i>Festin Vermeer la Rijkmuseum</i>	p. 11
Carmen Firan – <i>Cenzură în lumea liberă</i>	p. 13
Rodica Grigore – <i>În căutarea identității</i>	p. 14

Ștefania Magidson

Enigma

p. 5

Grigore Vasiliu Birlic, de Silvan Ionescu

Sumar

- Florea Firan, *Dinu Flămând* / pp. 1-3
 Constantin Cubleşan, *Eminescu. Statuia lui Ștefan cel Mare la Iași* / pp. 4, 5
 Red., *Rubrica Enigma: Răspuns Ștefania Magidson* / p. 5
 Mihai Ene, *Poeme 2022: Sandu; Demetriad; George* / p. 6
 Adrian Cioroianu, *Cea mai frumoasă femeie* / p. 7
 Ioan Lascu, *Albert Camus și Algeria* / p. 8
 Dan Ionescu, *Receptarea lui Eminescu* / p. 9
 Andrei Codrescu, *Poeme: etape de tristețe; poveste adevărată* / p. 9
 Gabriela Nedelcu-Păsărin, *Refluxul pașilor, exodul fără de leac* / p. 10
 Dumitru Radu Popa, *Festîn Vermeer la Rijkmuseum* / p. 11
 Adrian Sângeorzan, *Leda* / p. 12
 Carmen Firan, *Cenzură în lumea liberă* / p. 13
 Rodica Grigore, *În căutarea identității* / p. 14
 Emanuel D. Florescu, *Condiția etică a fericii* / p. 15
 Dumitru Drincianu, *Cultura fricii* / p. 16
 Mircea Pospai, *Omagierea lui Urmuz* / p. 17
 Mihai Fircă, *Căutarea perpetuă* / p. 18
 Red., *Cărți primite la redacție* / p. 18
 Florentina Anghel, *Creația literară, un pod între culturi* / p. 19
 Dan Duțescu, *Poem: Sufletul, un dar temporar* / p. 19
 Dodo Niță, *Albin Stănescu (1938-2023)* / p. 20
 Menuț Maximilian, *Fericirile monahului Nicolae de la Rohia* / p. 21
 Ion Parhon, *Molière în actualitate* / p. 22
 Red., *Literatura, mijloc de formare a personalității* / p. 23
 Red., *Okeanos: „Matca”* / p. 23
 Emilian Ștefărtă, *Silvan Ionescu. Portret de caracter* / p. 24

Continuare din p. 1

Florea FIRAN

Dinu Flămând

În februarie 1989 participă, ca invitat, la un congres al scriitorilor din Lisabona, ca o recunoaștere pentru traduceri din limba portugheză, iar în martie solicită și obține azil politic în Franța și se stabilește la Paris, fără soție și cei doi copii, asumându-și riscul „de a lăsa totul și chiar de a începe o nouă viață”. Se solidarizează cu Dan Deșliu și Mircea Dinescu, după ce aceștia trimiseseră scrisori în Occident prin care denunțau regimul Ceaușescu. Dă interviuri la „Libération”, „Le Monde”, scrie despre emigrarea și stabilirea sa la Paris. Devine corespondent al posturilor de radio BBC și Europa Liberă, după care este angajat ca jurnalist bilingv la Radio France Internationale, unde prezintă revista presei timp de peste două decenii; publică articole în presa franceză, dă interviuri în care denunță regimul de opresiune din România. Într-un interviu mărturisește că în exil i-a luat cu el, în minte, pe Eminescu, Bacovia și Barbu, murmurând mereu *Peste vârfuri* și alte poezii din cei trei mari scriitori români. În Franța rămâne până în 2010 când revine în România, își retipărește și lansează cărți, ia parte la Festivalul „Zile și nopți de literatură” de la Neptun, participă la congrese internaționale de literatură, și realizează emisiuni pe teme de actualitate românească și internațională la diverse posturi de televiziune, mai cu seamă la B1 TV, în emisiunea de analiză social-politică „Pasul următor”. Din august 2011 devine consilier al ministrului de externe, iar doi ani mai târziu este numit ministru consilier la Ambasada României de la Paris și reprezintă România la Organizația Internațională a Francofoniei, până în noiembrie 2014.

Debutează cu versuri în revista „Tribuna” din Cluj (1966), după care colaborează la „România literară”, „Viața Românească”, „Steaua”, „Familia”, „Transilvania”, „Vatra”, „Luceafărul”, „Contemporanul” etc. Editorial debutează cu volumul de versuri *Apeiron* publicat la Cartea Românească, în 1971. Titlul reia un concept al milesianului Anaximandru, cel de „nemărginire”, cu sensul de „vag și indeterminat”. Până la plecarea din țară publică alte trei volume de versuri – *Poezii* (Ed. Cartea Românească, 1974) și *Altoiuri* (Ed. Eminescu, 1976) urmate de *Starea de asediu* (1983), volum care trebuia să se numească *Exerciții de libertate*, titlu respins de cenzură.

Ioan Holban apreciază că toată poezia de început a lui Dinu Flămând pare o continuă notificare asupra stărilor sinelui, nesiguranța, pândă, înstrăinarea și nostalgia departelui: „O, seara mâinile devin gălbui,/ stau între vânturi ușile aprinse,/ pe unde treci perdele lungi se scutură./ Negre oglinzi ce nu te mai arată/ alcătuiesc prilejuri de-ntuneric,/ în păianjeni/ fire fosforice se-nveninează./ Tot mai nesigur între lucruri reci,/ perdelele se-ntind libidinoase,/ tot ce atingi e o înstrăinare/ acoperindu-ne cu gesturi rare./ Un frăgar/ cu dudge negre luminează casa,/ o stare ca de pândă prin unghere –/ parcă o limbă linge sare-n geam.../ O, seara/ când lucrurile toate te cunosc/ e prea departe sufletul. Și-n lampă/ pui flori de crin s-adoarmă în petrol./ Așa cum sufletul...” (*Înstrăinare familiară*).

Volumul *Altoiuri* reprezintă o nouă etapă în evoluția poeziei sale, o trecere la starea reflexivă a cunoașterii de sine. În *Starea de asediu* schimbă registrul liric, renunță la tot ceea ce rămăsese calofil în poezia sa: „Acesta e visul în care singur mă urmăresc;/ eu, în cabina ascensorului, la etaje abisale,/ și tot eu la cablul de susținere.../ Imagine/ a zilelor mele: trag de catgut cu →

Scrisul Românesc
Revistă de cultură

Fondată la Craiova, în 1927,
de către criticul D. TOMESCU.
Serie nouă, din 2003,
întemeiată de FLOREA FIRAN

Editată de:
Fundatia – Revista
Scrisul Românesc

ISSN 1583-9125

Revistă înregistrată la OSIM
cu nr. 86155 din 11.04.2007

Membră A.R.I.E.L.

Redacția

Director:
Florea FIRAN

Colegiul redacțional:
Adrian CIOROIANU
Andrei CODRESCU
Eugen NEGRICI
Gheorghe PĂUN
Dumitru Radu POPA
Lucian Bernd SĂULEANU
Monica SPIRIDON
Emilian ȘTEFĂRTĂ

Redactori:
Mihai ENE
Mihai FIRICĂ
Emanuel D. FLORESCU
Ion PARHON
Lucian-Florin ROGNEANU

Redactori asociați:
Florentina ANGHEL
Dan IONESCU
Gabriela NEDELICU-PĂSĂRIN

Corectură:
Claudia MILOICOVICI

Tehnoredactare:
Georgiana OPRESCU

Arhivă online:
Alexandru OPRESCU

Redacția și Administrația:

Craiova, Str. C-tin Brâncuși, nr. 24
Tel./Fax: 0722753922; 0251/413.763
E-mail: scrisulromanesc@yahoo.com
Web: www.revistascrisulromanesc.ro
Cont: RO03BRDE170SV21564261700
BRDE Agenția Mihai Viteazul, Craiova

Abonamentele se pot face la sediul
redacției: Str. Constantin Brâncuși,
nr. 24, Craiova, județul Dolj
sau scrisulromanesc@yahoo.com

Responsabilitatea opiniilor exprimate
aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul: Tipografia PRINTEX
Craiova, str. Electroputere, nr. 21,
tel. 0251 580431

Abonamente
Scrisul Românesc

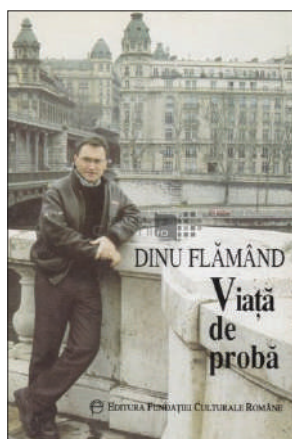
Abonați-vă la Revista „Scrisul Românesc” și veți avea un prieten apropiat. Abonamentele se fac prin rețeaua proprie și Poșta Română, se pot achita la sediul revistei sau în contul: RO 03BRDE170SV21564261700, Agenția Mihai Viteazul, Craiova.
Costul unui abonament anual cu taxele incluse este de 115 lei. Pentru abonații din străinătate este de 145 \$ sau de 130 €. Informații primite la tel.: 0722.75.39.22; Fax: 0251.413.763 sau la adresa de email: scrisulromanesc@yahoo.com

→ dinții/ și-mi închid rănilor,/ găsec în durere
cloroformul/ împotriva durerii.../ Târâsc
după mine un trup încurcat în odgoane,/ per-
petuum mobile în somnul național/ pe care
numai așteptarea îl împinge din spate./ Pretu-
tindenii așteptare și interdicții/ și ochii invizibili
ascunși în pereți;/ huruit de fiare vechi, coșmarul
se reproduce/ în noaptea din miezul zilei.
Navighez prin pivnițe/ și mă trag la edec...”
(*Perpetuum mobile*).

Tudorel Urianu scria că „s-ar putea spune că
mutatis mutandis, Dinu Flămând rescrie medi-
tațiile amare ale lui Cioran cu uneltele poetice
ale olimpienului Ștefan Augustin Doinaș”.

Aflat în emigrație, Dinu Flămând scrie
numeroase volume apreciate de critica lite-
rară, unele prefațate de critici literari de primă
mărime. Revine la poezie abia în 1998, cu volu-
mul *Viață de probă*, după care au urmat: *Dincolo/
De l'autre côté*, ediție bilingvă româno-franceză
(2000), *Migrația pietrelor*, antologie (2000,
2003), *Tags*, col. „Poezii Echinoxului” (2002),
Grădini/Jardins, ediție bilingvă (2005), *Frigul
intermediar* (2006), *Opera poetică*, 2 vol. (Chi-
șinău, 2007), *Umbre și faleze* (2010), *Biopoeme*,
antologie de autor 1970-2010 (2010), *Stive de
tăcere*, antologie (2011), *Veghea și Somnul, un*

an de sonete (2016), *Primăvara la Praga*, elegii,
epigrame, satire (2017). *Descos și țes*, antologie
de autor 1971-2017, vol. I-II (2018), *Om cu vâslă
pe umăr* (2020), „*Scaun la fereastră*”. *Lisabona,
jurnal de carantină, 2020-2021* (2022).

Lucian Raicu analizând poezia lui Dinu
Flămând sublinia: „Rareori s-a întâmplat
ca o poezie infuzată de cultură, de medita-
ție intelectuală și spirituală, să fie în aceeași
măsură, sau încă și mai mult, ca în cazul de
față, brăzdată de un profund și amar senti-
ment existențial.” (*Scrisoare din Paris - Poezia
incisiva*, în „România literară”, febr. 2008). Ion
Pop, în eseu *Poezia lui Dinu Flămând*, observă
„un poet «monoton» și monocord, poezia sa
rezervă o anume doză de «impvizibil»”.

Publică o serie de ediții
bibliofile, precum *Circular/
Circulaire*, ediție română-fran-
ceză (Paris, 2002), *Peisaje
verticale/Paysages verticaux*,
ediție bilingvă româno-fran-
ceză (București, 2003),
Lenticula, ediție română-fran-
ceză-neerlandeză (Paris,
2005), *În burta calului Troian/
In the Trojan Horse Belly*, ediție
română-engleză (Iași, 2008).

Florea Firan, Dinu Flămând, Gellu Naum, Carmen Firan – București, 2002

În paralel realizează și unele volume de
eseuri critice precum: *Introducere în opera lui
G. Bacovia* (1979), cu o nouă ediție revizuită și
completată sub titlul *Ascunsul Bacovia* (2007),
în care prezintă poetul „într-un cadru mai larg
decât cel simbolist”, relevând „trecerea de la
reprezentarea antropocentrică a eului suprem
heterocentrism de factură modernă, dizol-
vantă” prin raportare la expresionism, cum
remarca și M. Papahagi.

În 1985 Dinu Flămând publică *Intimitatea
textului*, a doua carte a sa de critică literară
care cuprinde articole, eseuri și recenzii con-
sacrate unor scriitori români precum *Anton
Pann, o călăuză, Arcadia argeziană, Frag-
mente soresciene*, în care se referă mai ales la
ciclul *La liliaci*, care „rămâne o elegie despre
oameni și lucruri dispărute”. În cea de-a doua
secțiune a volumului, intitulată „*Moduri de
expresivitate*”, analizează din diferite unghiuri
de vedere scriitori precum Al. Macedonski,
Tudor Arghezi, George Bacovia, Al. Phi-
lippide sau poeți contemporani între care Geo
Bogza, A. E. Baconski, Nichita Stănescu, Marin
Sorescu, Petre Stoica, Mircea Ivănescu, Daniel
Turcea și Virgil Mazilescu. Editează antologi-
ile: Ion Barbu, *Poezii* (1973) și Anton Pann,
Pilde și istorioare (1975). În colaborare
cu poetul chilian Omar Lara, editează
antologia *20 de poeți latino-ameri-
cani contemporani* (1983). Prefațează
o serie de ediții privind pe Ion Barbu,
Anton Pann, George Bacovia, precum
și scriitori străini traduși în românește:
Jean-Louis Curtis, Bojin Pavlovski, Blaje
Koneski, Besiki, Pascal Quignard, Antó-
nio Lobo Antunes, Hugo Mujica ș.a.

Cărțile sale au fost traduse în spa-
niolă, franceză, engleză, portugheză,
italiană, germană, macedoneană,
greacă, cehă etc. Cele mai recente apa-
riții în străinătate sunt: *Intimidade distante:
Antologia (1983-2010)* (São Paulo, 2022), *Prima-
vera en Praga* (Madrid, 2022), volum care
beneficiază de o prezentare a poetului spaniol
Luis García Montero, actualul președinte al
Institutului Cervantes: „Poezia lui Dinu Flă-
mând este o oglindă elegiacă a istoriei. Fiecare
dintre poemele lui are ceva de excavație arhe-
ologică, întrucât ia în seamă, în fiecare moment,
toate straturile de timp suprapuse care îi con-
feră sens. Capacitatea lui Flămând de a aduna
laolaltă detalii cotidiene exacte, prezentate
cu vocea vechilor maeștri, alcătuiește un tot
proaspăt, o grădină a plăcerilor, ca la Bosch,
unde toți locuitorii ei sunt destul de umani,
fii ai unuia loc și ai unui timp, victime însă în

vântul Istoriei. *Primăvara la Praga* e probabil
cea mai bună carte a acestui mare poet român
care reprezintă, de asemenea, una dintre vocile
esențiale ale poeziei europene contemporane”.

Ca traducător, Dinu Flămând este foarte
productiv, activitatea din acest domeniu fiind
la fel de consistentă precum creația originală:
„Traducerea e cea mai bună și cea mai pro-
fundă lectură... Eu traduc cu o mare plăcere,
ca și cum m-aș menține în viață. Pentru mine,
traducerea nu este un exercițiu de stil sau o
prestație socială. Este prilejul de a-mi menține
tensiunea de care am nevoie în marea artă.
Sunt anumite cărți, cum este și *Cartea neliniș-
tirii*, care te însoțesc toată viața.”

Traduce din diverse literaturi, mai ales din
franceză, portugheză, spaniolă, italiană. Din
limba portugheză poetul său preferat este Fer-
nando Pessoa, din care traduce foarte mult,
începând cu vol. *Cartea neliniștirii*, una dintre
capodoperele literaturii moderne, ediție pos-
tună din 1982, alcătuită pe baza unor caiete
rămase de la poet, tradus nu numai în română ci
și în spaniolă, italiană, franceză, unde este foarte
bine primit, urmat de *Odă maritimă și alte
poeme* (2002), *Ode și alte poeme* (2004), *Opera
poetică* (2011, 2013), *Ultimul și alte manifeste*
(2012), *Ora absurdă/Hora absurda*, ed. româ-
nă-portugheză (2013), *Cronica vieții care trece*
(2014), *Quaresma, descifrador*, proze polițiste
(2015), *Vecini cu viața* (2017), *Marinarul (și
alte ficțiuni)* (2022). Traducerile sunt prefațate
și însoțite de cronologie și note explicative.

Traduce și din Martin Booth, Dominique
de Villepin, Philippe Sollers, Jorge Semprun,
Samuel Beckett, Jean-Claude Guillebaud,
Umberto Saba, Jean-Pierre Siméon, Omar
Lara, Carlos Drummond de Andrade, Anto-
nio Gamoneda, António Lobo Antunes,
Pablo Neruda, Luis García Montero, António
Lobo Antunes, Marco Lucchesi, Vinícius de
Moraes, António Lobo Antunes, Marco Anto-
nio Campos, Mario Luzi, Jean-Pierre Siméon,
José Luís Peixoto, César Vallejo etc.

Într-un interviu mărturisea că după ce a
început să traducă autori esențiali ceva din
poezia lui s-a schimbat, n-a mai scris la fel.

Pentru activitatea sa Dinu Flămând este
distins cu Premiul Național de Poezie „Mihai
Eminescu” pentru *Opera Omnia* (2011),
Premiul „Nichita Stănescu” (2019), Premiul
„Lucian Blaga” (2021), Premiul Academiei
Române pentru Poezie pentru vol. *Om cu
vâslă pe umăr* (2022), Premiul Internațional
„Circulo de Poesia” (Ciudad de Mexico, 2023). ■

**Constantin
CUBLEȘAN**

Eminescu

Statuia lui Ștefan cel Mare la Iași

La începutul lunii iunie 1883 (15/17 iunie) capitala Moldovei îmbrăca haine de sărbătoare. O mare festivitate era organizată pentru momentul dezvelirii statuii ecvestre a lui Ștefan cel Mare (1457-1504), amplasată în fața Palatului Domnesc. Iașul își dorea demult un asemenea moment și o asemenea operă de artă de anvergură care să-i înobileze aspectul urban.

Statuia este realizată de sculptorul francez Emmanuel Frémiet (autorul memorialului Jeanne d'Arc din Paris); are o înălțime de 4,5 metri și este confecționată din bronz, domnitorul fiind înfățișat cu barbă și cu o coroană catolică pe cap, datorită faptului că nu s-a găsit niciun model autentic de coroană domnească moldovenească.

La ceremonie a fost prezent Regele Carol I, însoțit de numeroase personalități politice venite de la București (miniștri ai Guvernului condus de I.C. Brătianu, senatori și deputați, precum și reprezentanți diplomați ai Puterilor europene), alături de cele locale. Regele a dăruit cu acest prilej Iașului două tunuri „Krupp”, pentru a flanca statuia, trofee din Războiul de Independență, cu care Regimentul de dorobanți din Copu, a luat parte la bătălii. Regele a rostit cuvintele: „Încredințez Iașilor, Leagănul Unirei, această statuie, împreună cu două tunuri, udate cu sângele prețios al generației prezente, spre a le păzi ca un sfânt odor, în onoarea Neamului Românesc.” Apoi s-au tras 21 salve de artilerie și s-au cântat cântece corale ostășești.

După dezvelirea statuii s-au rostit alocuțiuni, dar important rămâne faptul că a doua zi, în sala Teatrului Național, municipalitatea a oferit un banchet unde s-au ținut mai multe discursuri între care cel mai inflamant a fost rostit de senatorul conservator Petre Grădișteanu care s-a referit tranșant la faptul că în coroana regală îi lipsesc lui Ștefan cel Mare câteva pietre prețioase, respectiv Bucovina, Transilvania și Banatul, ceea ce însemna că aceste provincii care se aflau sub dominația Imperiului austro-ungar trebuiau să

fie recuperate pentru România de către Carol I, iar președintele Camerei deputaților, C. A. Rosetti, adresându-se acestuia l-a numit „Rege al românilor”. Aceste discursuri, care au apărut a doua zi în presă, au fost considerate ca un afront deschis la adresa Imperiului, stârnind astfel un veritabil conflict diplomatic, însuși Împăratului Franz-Josef, care-și exercita autoritatea asupra supușilor români din Transilvania, Banat și Bucovina, intervenind și cerând Guvernului României să se dezică public de aceste afirmații. Ca urmare, ministrul de externe român, D. A. Sturdza, a fost nevoit să poarte discuții, în consecință, cu guvernul vienez.

Mihai Eminescu, trimis special din partea ziarului „Timpul” din București, pentru aceste festivități, a sosit la Iași cu câteva zile mai devreme, dar la manifestările propriu-zise nu a luat parte. Despre acest fapt relatează Iacob Negruzzi în memoriile sale:

„Într-o notiță ce am publicat în Convorbiri literare cu ocaziunea morții lui Eminescu, am vorbit despre venirea sa la Iași în luna iunie 1883, când s-a ținut acolo o mare serbare pentru inaugurarea statuii lui Ștefan cel Mare ce se ridicase pe Piața Curții Domnești. Eminescu își regăsi atunci prietenii săi intimi, pe Creangă, pe Miron Pompiliu, pe ceilalți, cu care petrecu vreo zece zile. În o Junime numeroasă ce se ținu la mine, el ne ceti, în aplauzele entuziaste ale Societății, cunoscutele sale versuri în formă de *Doină*

„De la Nistru pân' la Tisa
Tot Românul plânsu-mi-să
Că nu mai poate străbate
De atâta străinătate”

pe care serbarea i le inspirase. Foarte caracteristic este că, deși trimis de jurnalul „Timpul” pentru a scrie corespondențe despre festivitățile din Iași, el nici măcar nu se duse să asiste la inaugurarea statuii, ci în timpul când mii și mii de oameni se grămădeau înaintea Palatului domnesc, și ascultau discursurile patriotice ce se rosteau, el petrecea singur la Borta-Rece cu un pahar de Cotnar” (*Amintiri din Junimea*, Ed. Humanitas, 2011).

Despre acest moment, G. Călinescu oferă câteva amănunte semnificative pentru comportamentul lui Eminescu:

„În aceste dispozițiuni de silă de viață și de ură amară împotriva oamenilor suspuși, Eminescu porni în vara anului 1883, la sfârșitul lui mai sau în iunie, la Iași (unde avea să fie, în ziua de 5 iunie, serbarea dezvelirii statuii lui Ștefan cel Mare), în calitate de corespondent al gazetei «Timpul». Înainte de a descinde la Iași, sau după aceea, e foarte posibil ca poetul să fi trecut, în acest an, pe la Botoșani, Ipotești și în fine la Pomârla, unde prietenul său Samson Bodnărescu îi făcu surpriza de a transporta din livada Liceului privat Anastase Bașotă, al cărui director era, și replanta în fața locuinței sale un enorm castan complet înfrunzit și înalt de șapte metri.

În capitala Moldovei, Eminescu își regăsi prietenii, pe Creangă, Miron Pompiliu și ceilalți și colindă cu ei, în cele câteva zile cât stătu acolo, știutele crășme.

În ședința ad-hoc a Junimii, în casa lui Iacob Negruzzi, el citi cu glasul său grav și muzical, întristat acum și amar, în aplauzele zgomotoase ale celor de față, faimoasa *Doină*, concepută credem demult, în fond îndreptată împotriva afacerii Stroussberg, potrivită pentru împrejurare:

„Ștefane Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Las' Archimandritului
Toată grija schitului”

La dezvelirea monumentului însă n-a mers. În vreme ce lumea se zdrobea în învălmășeală și piața urla de discursuri și urale, Eminescu sumbru, la Bolta-Rece, bea vin de Cotnar, zâmbindu-și singur.

O presimțire surdă îl înspăimânta, și boala ce-l pândea nu-i era cu totul străină de conștiință, căci întreat de ce nu citise *Doina* la serbare, cum îi fusese gândul, răspunse că nu se simțea bine și era chinuit de temerea ca nu cumva să zică ori să facă ceva nepotrivit cu împrejurările, încât lumea să râdă de dânsul. Fobii, timide deocamdată, îl încolțeau, și Creangă privi cu clătănări de cap pe poet când acesta, vrând să se culce, puse pe măsura un revolver, zicând că-i era frică să nu-l ucidă cineva (G. Călinescu, *Viața lui Eminescu*, 1933).

Nu trebuia să mire faptul că Mihai Eminescu avea în dotare un revolver, pentru că membrii *Societății Carpații*, din care făcea parte în calitate de membru fondator al acesteia, erau înarmați, Societatea având un caracter paramilitar.

Bojdeuca lui Ion Creangă din Țicău

Înființată la 24 ianuarie 1882, Societatea avea drept scop unirea tuturor românilor, din toate provinciile, într-un stat unitar, care ar fi trebuit să se numească Dacia Mare. La numai un an după fondare, în 1883, Societatea număra deja câteva mii de membrii, tineri mai ales, din Transilvania, Banat, Bucovina, Maramureș și Crișana. Mihai Eminescu se exprimase tranșant în ideea producerii unei schimbări radicale a politicii României față de românii care se aflau sub imperiu străin. E motivul pentru care activitatea i-a fost urmărită cu severitate încă de la primele ei manifestări, de conducerea de la Viena.

ENIGMA

Invitatul Rubricii **ENIGMA** din acest număr este Ștefania Magidson care răspunde la întrebările:

Care este pentru dumneavoastră cel mai mare mister?
La ce întrebări nu aveți răspuns? Ce vă neliniștește cel mai mult?
Dacă ar fi să numiți doar una dintre enigmatle vieții/lumii noastre, care ar fi aceea?

Ștefania
MAGIDSON

1

Legat de conștiință, cu siguranță. Când a apărut ea ca parte din Univers? Când a apărut ea în oameni?

Multe constatări demonstrează că ar fi apărut instantaneu în homo sapiens când și-au făcut apariția pe Terra în urmă cu aproximativ trei sute de mii de ani, mai degrabă decât să fi evoluat din alte hominide de-a lungul a șase milioane de ani de la apariția lor pe pământ. Și, s-ar spune, că din acel punct ar fi evoluat roadele conștiinței: gândirea abstractă și creativă, arta, filosofia, știința, civilizații diverse și nenumăratele descoperiri.

Mai sunt și alte planete în care să se manifeste ființe cu conștiință? Este nevoie de un trup fizic – nu neapărat omenesc – care să adăpostească o conștiință? Există conștiințe în planurile ezoterice? Dacă da, cum interacționează ele cu noi?

Există o conștiință individuală sau una universală? În vedele hinduse antice este menționat conceptul de Sine universal, etern, care rezidă în sufletul tuturor lucrurilor, este menționată o conștiință divină a sufletului răspândită în toate entitățile, în oameni, animale, stânci, râuri, copaci, în poezie și știință.

Răspunsul la aceste întrebări rămâne încă un mister. Mi se pare trist că această istorie importantă, așa numită „alternativă”, nu este predată și cercetată în sistemul de educație din

Occident – de fapt nu știu dacă este predată undeva. E păcat că un subiect care se află în centrul căutărilor noastre, să fie abandonat explorărilor doar în așa numitele „Școli de mistere” subterane, sau investigărilor în biblioteci esoterice, fiecare de capul lui...

2

La foarte multe, la aproape toate. Cred că știm de fapt foarte puține lucruri cu siguranță.

Una din întrebările care mă urmărește în ultimul timp este legată de cine/ce creează acea repartizare aparent aleatorie a sufletelor care se nasc în sânul familiilor; pe ce criterii este bazat modul în care sufletele sunt „repartizate” când apar pe lume, de ce apar în familia X și nu Y, de ce în Australia și nu România, de ce în secolul XII și nu XI?

Alta ar fi legată de destin: de exemplu, vieți curmate timpuriu... puf, s-a rupt firul ursitoarei – din neglijență? Din răutate? Din dragoste? Destin? Sau evenimente neașteptate – fie catastrofe, fie venite de pe tărâmul divin, evenimente care coboară asupra noastră în moduri imprevizibile și fără preaviz... Pandemia, de exemplu.

Și nu în ultimul rând, pentru că s-au înmulțit relatările legate de extraterestrii, există ei cu adevărat? Dacă da, cât sunt de evoluți din punct de vedere al conștiinței – nu doar al inteligenței – și cum se raportează ei la conștiința iudeo-creștină?

3

Precum restul majorității, și eu merg prin viața zilnică cu ochelari de cal și intenționat semi-neatentă. Ar fi prea mult să mă gândesc zilnic și serios la lucrurile cu adevărat importante. Probabil nu m-aș mai scula din pat...

Mă neliniștește spaima cataclismelor

– de orice fel. Bombe atomice la îndemâna despoților, războaie (în secolul XXI, în Europa!), „OpenAI”, schimbările climatice; sentimentul că suntem victime, lipsite de putere, de soluții proprii și de inițiativă. Lipsa accentului în educație pe „cum să gândești” mai degrabă decât „ce să gândești”. Implicarea prea insistentă a guvernului în viețile noastre, pierderea libertății de exprimare și de opinie.

Pe plan personal, ce mă neliniștește cel mai mult este faptul că am fost condiționați într-o hipnoză colectivă prin sentimentul de separare. Trăim în frică și anxietate și am devenit roboți biologici care, se pare, mergem ca niște somnambuli, spre destinația Dispariție, uitând că există o singură conștiință.

4

Aș alege enigma legată de gândire, enigma creierului nostru. Nu știm de unde vin gândurile (amintirile, visurile, asocierile în formă liberă, a-ha-urile) și nu putem prezice ce gânduri vor urma. Ele vin și pleacă ca valurile într-un ocean. Creierul, un organ de doar 1,5 kg, are o activitate complexă care este paralelă cu tot ceea ce experimentăm, dar nimeni nu știe cum acest organ de țesut moale, compus din molecule obișnuite, știe să gândească. Nu există nimic în interiorul creierului care să indice gândirea, doar modele foarte complexe de declanșare a neuronilor. E greu să ne imaginăm că astfel de tipare formează o minte sau gânduri, așa cum cred o parte din oamenii de știință. Acest lucru mă face să mă reîntorc la întrebarea de început, unde e plasată conștiința umană și cum interacționează ea cu instrumental creier, de unde, cum se produc gândurile, visurile, creațiile noastre? ■

→

Așa bunăoară, Ministerul de Interne Austriac, la 16 mai 1883, trimite la Cernăuți o Notă informativă privitoare la activitatea Societății, cu următorul conținut: „Ieri Societatea «Carpaților» a sărbătorit în sala Orfeu (din Capitală, n.n., Ct.C.) cea de-a 35-a aniversare a revoluției din Transilvania, la care au participat 77 de persoane... Sala era împodobită, ca și la ultimul bal al Societății, cu stemele tuturor provinciilor românești, numai că de astă dată în locul tricolorului flutura drapelul roșu al revoluției. Pe pereți se puteau vedea transparente cu numele conducătorilor revoluției și cu apeluri care cereau unirea provinciilor ungurești cu patria-mamă. La banchet nu a participat nimeni din activiștii importanți, afară de Laurean, proprietarul «României

libere», mulți redactori, secretarul Academiei Bariț, 4 ofițeri în termen și o grupă de români din Transilvania care erau ca oaspeți. Laurean a ținut un toast despre unirea românilor din Transilvania cu românii din regat. Bariț a vorbit despre regimentele militare

române, despre dorobanți și despre muzica de regiment. Până aproape de ora două s-au interpretat cântece naționale ca *Deșteaptă-te, române*, *La arme*” ș.a. A doua zi, în „România liberă” se publică un articol consacrat special acestei comemorări, care se termină cu următoarea frază: «Înainte! Victoria definitivă și viitorul aparține cauzei naționale».

Semnificativ este faptul că în 1883, sediile Societății Carpații au fost devastate cu brutalitate iar la 28 iunie, în chiar ziua internării lui Mihai Eminescu la *casa de nebuni*, aceasta a fost declarată ca interzisă. Iată cum, Societatea, gândită în principal de poet, care întrunea cele mai valoroase personalități românești ale vremii, a fost desființată din ordinul guvernului, urmând solicitarea expresă de la Viena. ■